

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

(повне найменування закладу вищої освіти)

філологічний

(назва інституту/факультету)

Кафедра **філософії і культурології**

(назва кафедри)

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

Сучасна українська філософська антропологія

(вказіть назву навчальної дисципліни (іноземною, якщо дисципліна викладається іноземною мовою))

вибіркова циклу загальної підготовки

(вказати: обов'язкова; вибіркова)

Кількість годин — 90

Кількість кредитів — 3

Рівень вищої освіти **перший (бакалаврський)**

Мова навчання **українська**

(вказати: на яких мовах читається дисципліна)

Розробник: **доц. Рошкулець Р.Г., кандидат філософських наук, доцент**

(вказати авторів (викладач (ів)), їхні посади, наукові ступені, вчені звання)

Профайл викладача (-ів)

Контактний тел. (0372) 58 48 78

E-mail: r.roshkulets@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle <http://e-learning.ftf.chnu.edu.ua/course/view.php?id=>

Консультації

Очні консультації: за попередньою домовленістю.
(середа з 14.30 до 15.30).

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Курс належить до вибіркових дисциплін і вивчається у 2-8 семестрі. Він є взаємопов'язаним з іншими філософськими дисциплінами, оскільки за визначенням є інтегративним і в певному смислі підсумковим, узагальнюючи і поглиблюючи знання не лише з історії філософії в Україні, а й з цілої низки курсів циклів гуманітарних наук, теоретичної і практичної філософії. Курс ознайомлює здобувачів вищої освіти з теоретичними та методологічними передумовами актуалізації, способами розв'язання і векторами трансформації численних філософських проблем, як світоглядно-теоретичних, так і теоретико-методологічних, що ставилися й розв'язувалися в українській філософії ХХ — початку ХХІ століття. Здійснюється таке ознайомлення під кутом зору філософсько-антропологічної проблематики і відповідної методології. Дисципліна вводить студентів в курс специфіки концепцій українських філософів та допомагає підготувати підґрунтя для вибудови уявлення про особливості сучасного стану філософського знання в Україні, знайомлячи з ключовими ідеями, концепціями, поняттями та підходами, що сформувалися в її межах. Також дає змогу сформулювати власну теоретико-методологічну і світоглядно-практичну позицію стосовно різних граней і проявів людського буття. Предметом вивчення навчальної дисципліни є проблема людини в сучасному українському світоглядно-філософському знанні в найрізноманітніших світоглядних, методологічних, ціннісних і теоретико-пізнавальних його проявах. Водночас методологічний апарат, ключові поняття і категорії курсу варто сприймати і осмислювати, по-перше в більш універсальному загальнокультурному спектрі, враховуючи, що за традицією, філософські ідеї в Україні нерідко були авторства літераторів, політичних діячів, ідеологів тощо, а не лише професійних філософів; по-друге, їх потрібно сприймати, як такі, що перебувають в становленні, як значною мірою незавершені і відкриті для подальших змін.

2. Метою навчальної дисципліни є з'ясування ключових тенденцій трансформації філософської антропології в Україні впродовж ХХ — поч. ХХІ ст. (а частково й попередніх епох), вирізнення найбільш показових філософських концепцій цього сучасного періоду її розвитку.

3. Пререквізити.

Курс пов'язаний передусім з суміжними гуманітарними і, зокрема, філософськими дисциплінами. Насамперед, звісно, йдеться про загальний курс “Філософія”, а окрім нього, про “Психологію”, “Соціологію”, “Історію української літератури”, “Культурологію” тощо, логічним та історичним доповненням і поглибленням яких і можна вважати дану навчальну дисципліну. Загалом, тенденції, процеси і явища, відображені в сучасній гуманітаристиці, теоретичній і практичній філософії, знаходять свій відгук в працях українських філософів. Тому доволі широкі пласти сучасної культури є предметом нашого вивчення в межах цієї дисципліни.

4. Результати навчання

У результаті вивчення курсу студенти повинні знати:

- періодизацію становлення сучасної філософії в Україні;
- філософські, наукові, політологічні та культурологічні вчення, які сформували образ сучасної української філософської антропології;
- зміст поняття людини у відповідних вченнях українських філософів;
- зміст ключових філософсько-антропологічних понять, варіації цього змісту в різних концепціях, представлених в сучасній українській філософії;
- зв'язок культурних традицій і новацій в сучасних філософських концепціях в Україні, їх органічну спорідненість з історико-філософською та історико-культурною вітчизняною спадщиною;

вміти:

- розрізняти класичні і неklasичні, традиційні й сучасні, модерні й постмодерні способи постановки і розв'язання філософських проблем в Україні, виявляти на цій підставі межі між філософською думкою попередніх епох і сучасності;
- з'ясувати зміст логіко-гносеологічних, метафізичних, світоглядно-антропологічних категорій у відповідних філософських концепціях;
- виявляти ключові теоретико-методологічні й світоглядні матриці в сучасній філософській творчості в Україні і їх репрезентацію у окремих вченнях;
- розуміти соціокультурні передумови формування сучасної української філософії;
- аналізувати культурологічні смисли постмодерністської ситуації в сучасній культурі та її відображення в сучасній українській філософії;
- віднаходити різні способи представлення моральної проблематики сучасного суспільства в сучасних українських філософських вченнях;
- зіставляти способи розв'язання окремих світоглядно-філософських проблем в різних концептуальних підходах і в різних сучасних українських філософських вченнях.

5. Опис навчальної дисципліни**5.1. Загальна інформація**

Назва навчальної дисципліни – Сучасна українська філософія										
Форма навчання	Рік	підгот. в к.	Кількість			Кількість годин				Вид підсумкового контролю
			Семестр	кредитів	годин	змістових	лекцій	практичних	самостійної роботи	
денна	1	1	3	90		15	15	60		залік

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин															
	усього	денна форма							заочна форма							
		у тому числі							усього	у тому числі						
		л	п	лаб	інд	с.р.	л	п		лаб	інд	с.р.				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13				
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Історико-філософські та соціокультурні передумови формування антропологічної проблематики в українській філософії															

Разом за ЗМ 2	46	8	8			30						
Усього годин	90	15	15			60						

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

№	Зміст завдання
1.1	Есе (до 5 стор.) на тему: “Софійність як настанова філософської думки Русі та її відмінність від епістемної настанови”
1.2	Проаналізуйте діалог душі і духу в діалозі Г. Сковороди “Діалог. Імя ему Потоп зміин”
1.3	Визначте філософські смисли українського романтизму і неоромантизму в художній літературі (на прикладі одного або кількох авторів ХІХ — поч. ХХ ст.)
1.4	Відштовхуючись від змісту “Листів до братів-хліборобів” В. Липинського, з’ясуйте, за що він критикував соціалізм і націоналізм в українських умовах
2.1	Виявіть, в чому проявляється людиномірність української філософії науки і аналітичної філософської традиції, на прикладі творчої спадщини М. Поповича
2.2	Здійсніть аналіз філософського вмісту статей чи блогів одного з представників сучасної української постмодерністської традиції (Т. Лютий, В. Кебуладзе)
2.3	Дослідіть, в чому проявляється людиномірність ціннісно-смиислового універсуму людського буття за С. Кримським
2.4	На основі аналізу “Філософських думок натураліста” порівняйте образ людини в ноосфері, змальований В. Вернадським з людиною інформаційного суспільства нашого часу
2.5	Які метафізичні цілі буття сучасної людини обґрунтовує А. Баумейстер (на прикладі творів чи відеолекцій)

6. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

Формами поточного контролю є усна чи письмова (тестування, есе, реферат, творча робота) робота, відповідь студента та ін.

Формою підсумкового контролю є залік.

Засобами оцінювання виступають:

- контрольні роботи;
- стандартизовані тести;
- проекти (наскрізні проекти; індивідуальні та командні проекти; дослідницько-творчі та ін.);
- реферати;
- есе;

- створення інфографіки, інтелект-карти та словникової статті на задану тему;
- презентація на задану тему;
- доповідь на науковій конференції.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Курс «Сучасна українська філософія» вивчається протягом семестру та складається з двох теоретичних та одного підсумкового модулю.

Кожний теоретичний модуль оцінюється в 30 балів, відповідно протягом семестру студент може набрати максимально 60 балів (30+30). Окрім цього, студент може виконати індивідуальне науково-дослідницьке завдання, що оцінюється від 1 до 15 балів.

Підсумковий модуль оцінюється у 40 балів. Він складається з двох форм роботи: теоретичної і практичної (тестові завдання). Теоретичний блок складається з двох питань, що підсумовують вивчений матеріал, і за умови успішного розкриття кожне питання може бути оцінене у 15 балів. Практичний блок складається з 5 тестових завдань, що являють собою відкриті тести. Тести виконуються у письмовому режимі одразу після теоретичної відповіді, а не на місці підготовки. Кожне тестове завдання оцінюється по 2 бали.

За умови успішної роботи у межах двох теоретичних модулів, виконання всіх форм роботи на підсумковому контролі, студент має можливість за результатами навчання з курсу «Сучасна українська філософія» отримати 100 балів.

Підсумкова кількість балів після закінчення вивчення навчальної дисципліни переводиться в оцінку за національною системою та шкалою ECTS. При виставленні загальної оцінки враховуються наступні критерії:

Оцінка /А/ "Відмінно" -/90-100 балів/ виставляється, якщо студент:

- вільно володіє поняттєво-категорійним апаратом курсу;
- виявив всебічне, систематичне й глибоке знання матеріалу, глибоко засвоїв основну й додаткову літературу з теми, рекомендовану планом;
- доповідає активно й упевнено, не прив'язаний до конспекту.
- відповідь вирізняється лексичним розмаїттям і влучністю використаних понять;
- матеріал викладається послідовно й логічно;
- у розумінні та викладі навчального матеріалу студент виявляє збалансоване поєднання наукового підходу і творчих здібностей.
- завершивши доповідь, відповідає на більшість питань викладача та товаришів. (При цьому викладач має право поставити до трьох коротких питань за темою семінарського заняття загалом, а не лише з питання, яке висвітлював студент). - аналізує тексти та проблеми на високому рівні.

Оцінка /В/ "Добре" -/80-89/ виставляється, якщо студент:

- знає теоретичний матеріал курсу;
- орієнтується в першоджерелах, знає їх основні ідеї;
- вміє пов'язувати теоретичний матеріал з практикою пізнавальної діяльності;
- аналізує тексти та проблеми на достатньому рівні
наводить аргументи і приклади.

Оцінки /С/ "Добре" -/70-79/ заслуговує студент, який:

- вільно орієнтується у програмному матеріалі і першоджерелах, демонструє системне знання;

- володіє мовою філософії, її понять і категорій;
  - аргументує свої відповіді прикладами з теорій представників філософії.
- Оцінка /D/ “Задовільно”-/60-69/ заслуговує студент, який:*
- орієнтується в основних положеннях матеріалу підручників і лекційного курсу;
    - знає основні ідеї першоджерел, але не може повністю розкрити їх зміст;
  - демонструє несистематизоване знання програмного матеріалу, відсутність конкретного аналізу питань, поверховість викладу;
  - затрудняється розкрити практичне і теоретичне значення знання.
  - вміє пов’язувати теоретичний матеріал з практикою аналізу текстів та проблем за наявності опори.

Оцінка /E/ “Задовільно”-/50-59/ виставляється студенту, який:

- виявив поверхові знання програмного матеріалу;
- не здатний аргументувати свою відповідь;
- називає основні ідеї, принципи, категорії філософії, але недостатньо знає їх зміст і функціональне призначення;
- вміє аналізувати окремі аспекти дискурсу, за наявності опори.

Оцінка /FX/ “Незадовільно”-/35-49/ виставляється студенту, який:

- не засвоїв більше половини програмного матеріалу;
  - не знає змісту першоджерел;
  - не володіє основними поняттями і категоріями філософії;
  - не може проаналізувати окремі аспекти тексту чи проблеми, навіть за наявності опори.

Оцінка /F/ “Незадовільно”-/1-34/ виставляється студенту, який:

- не орієнтується у програмному матеріалі і першоджерелах.

Набрана студентом кількість балів є основою для виставлення оцінки за національною шкалою та шкалою ECTS.

Набрана студентом кількість балів є основою для виставлення оцінки за національною шкалою та шкалою ECTS.

7. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (<i>аудиторна та самостійна робота</i>)					Кількість балів (іспит)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль № 1		Змістовий модуль № 2				
T1	T2	T3	T4	T5	40	100
12	12	12	12	12		

8. Рекомендована література

8.1. Основна література

1. В.Г.Табачковський, М.О.Булатов, Т.В.Лютий, Г.І.Шалашенко, Є.І.Андрос, А.М.Дондюк, Г.П.Коваadlo, Н.В.Хамітов, О.А.Ярош, В.П.Загороднюк. Людина в цивілізації XXI століття: проблема свободи. – К.: Наук. думка, 2005. – 272 с.
2. М.В.Попович, та ін. Проблеми теорії ментальності. – К.: Наук. думка, 2006. – 408 с.
3. Сковорода Г. С. Повна академічна збірка творів. - Харків, 2016.
4. Кримський С.Б. Запити філософських смислів. - К.: ПАРАПАН, 2003.
5. Єрмоленко А.М. Соціальна етика та екологія. Гідність людини – шанування природи. Монографія. – К.: Лібра, 2010. – 416 с.
6. В. С. Лук'янець , О. М .Кравченко , Л. В.Озадовська , О. Я. Мороз. Науковий світогляд на зламі століть – К.: Вид.. ПАРАПАН, 2006. – 213 с.
7. Лісовий В.С. Культура. Ідеологія. Політика. - К., 1997.
8. Крымский С., Парохонский Б., Мейзерский В. Эпистемология культуры // Введение в обобщенную теорию познания. — К., 1993.
9. . Філософсько-антропологічні студії'2012 «Творча спадщина В.І. Шинкарука та сьогодення (До 80-ліття від дня народження)». Частина 2. — К.: Стилос, 2012. — 264 с.

8.2. Додаткова література

10. Національна пам'ять в умовах суспільних перетворень: Монографія. В. Фадєєв, Г. Носова, М. Кисельов, О. Кисельов, С. Грабовський – К.: Інститут філософії імені Г.С. Сковорода НАН України, 2021. – 296 с.
11. Кебуладзе В. Чарунки долі. — Львів: Видавництво Старого Лева, 2016. — 160 с.
12. Історія української філософії. - К.: Академвидав, 2008.